

REF

Frederick Pauline L. L. L.

Suppose

MAY 18 1842

8-15 Ինքնակենսակերպ :

Պարսկաստանէն առած լուրերնիս Տրապիզոնի
Ճամբայով խաղաղութիւն կը գուշակեն : Եւ չորս օրէկ
հասկըցաւ հիմակ թէ Ռ. Վուռը վնասներու փոխա-
րէն մը խնդրելէն առաջ, ինչ ցաւալի հետեւնիք-
ներ պիտի ծագին : Տաճկաստանի հետ պատերազ-
մն լուրը այն է : Պարսկաստանը չի կրնար ()ումն-
եան տէրութեան հետ ունեցած զրաշուժեան յա-
րաբերութիւններէն հրաժարելու : կամ պարզապէս
ըսենք՝ առ երկու երկրին միաւորութեան կապին
խորտակելի՝ խիստ մեծ վնասներ կուտայ Պարս-
կաստանի հորկաւոր շահերուն : Ասան զի ասոր ա-
ռուտուրը գրեթէ բոլորն ալ կոստանդնուպոլիս
Տաճկաստանի գլխաւոր քաղքներուն հետն է : Աս
պատճառով վերջին անցքերէն 'ի վեր է, որ շատ
ժամանակ չէ : առեւտրական դրոժքերը դադրելով,
մեծ վնաս ու վիշտ պատճառեց Պարսկաստանի :
Եւ չորս հրաման կուտայ որ Զանք ընեն ձեռքերնէն
եկած միջոցները բանեցնելով : Ճամբաներուն ու
պահովութիւն տան, վաճառականները քաջալերեն
որ իրենց գործքերնին սկսին, մէկ խօսքով ամեն
բան կարգի դնելու առաջքի պէս :

Մէկ կողմէն աւ ()ամաններն կառավարութիւնը որ իր մտքին վրայ հաստատ կենալով, ու չուզելով մեռնալ պարսից բրած կռիւները ու յանդուգն յարձակումները, կըշարունակէ միշտ պաշար ու զօրք խրկել սահմանադուխտ :

Վերջապէս առողտուրը կը պաշտպանէ միշտ ու
չափ կարելի է նէ, ու վաճառքներուն փոխադրու
թիւնը ամենեւին արդեւք մը չի կրեր: Այոյք է որ
մէկ կարաւան մը երբոր Լըզըրումէն Տրապիզոն կու
գար, բազմաթիւ զինուորներու առաջնորդութեամբ
ճամբորդներուն ասպահովութեանը համար, թէպէտ
քիչ մը նեղութիւն քաշեց, բայց վնաս մը չի կրեց:

Դժուուս 10 ին՝ մեծ խորհուրդ մը եղաւ Բ․ Դ․ ու
ուր․ կըուի Թէ Սերվիայի (Սըռֆի) , ու ուրիշ
ներքին գործոց վերաբերեալ գործքերու վրայ էր ։
Կըհաստատուն Թէ Միքայէլ ()պրէնովիչ Սեր-
վիայի իշխանին գործակալները շատ անկարգ վար-
մունք մը ունենալով ժողովուրդին հետ ։ ան երկրի
բնակիչներուն մեծ մասը ապստամբեր է․ և Թէ
աւջի բերանը յիշեալ իշխանին զօրքերը սատարիկ
զարնըւեր են ժողովուրդին հետ ։ լայց հոգը իրենք
ալ միաբաներ են անոնց ։ Եսոր վրայ կըսեն ։ ()պ-
րէնովիչ իշխանը հազիւ Թէ կըցեր է փախչիլ քա-
նի մը հողիով Սէմլին քաղաքը ։

— Ե . Վստմութիւն Հէքիմպաշի , Ռումէլիի քա-
ղաքներին , միաժամուէս հասցելոյժ մը ըրտւելը
զուարճաւի ընտելարանին մէջը Պէպէրի Լ . Բարձ-
րութիւն Լպարբոսին , Բեզլ փաշային , Գահիր
փաշային ու տէրութեանը ուրիշ մեծ պաշտօնա-
տարններուն :

—Ն. Սահմ. աը Գուգընէֆ, արտաքոյ կարգի
գործակալը Ռուսիոյ ամսուս 13 ին կէս օրէն ետքը

պատերազմական շրջանում Վր. () տէսայէն եկաւ .
 ռ. Պիլչիւքտէրէն Ռուսիոյ պալատը եկաւ :

Կ. Ս. Սեմուելեան յանկարծ զալուն համար հա-
սարակուծիւնը կերպ կերպ մտածմունքներ կ'ընէ .
բայց ճշմարիտ նպատակը մարդ մը չի գիտեր :
Հասնելէն երկու ժամ ետքը Կորին Սեմուելիւնը
տեսուծիւն ըրաւ Լ'ադիոյ դեսպան Սըր Սըրաթ-
ֆորթ Բէնինկին հետ :

— Իլերաքէր Սոստաֆա փաշային՝ (որու հա-
մար ինչպէս ծանուցեր էինք թէ մօտերա Կոստանդ-
նուպօլիս պիտի դառնար) Ի . Դըւնէն հրաման
դնայ որ հիմակուհիմա Լսորէստան մնայ : Հաւա-
նական կերէնայ որ այս բարձրագոյն տաշտօնատա-
լը պիտի ետ չի դառնայ ինչւան որ Լիբանանու վէ-
ճը կարգի չի մտնայ :

ԵԳԻՊՏՈՍ

Պէտրութէն 7 սեպտեմբերի գրեաժ նամակ մը աւելինք, և խմայանք Թէ Հիմայ մեծ խաղաղութիւն կը տիրէ Լատերստանի ամմէն կողմերը: Նիքիէքսիւրը ու Սանգի փեղեր գաղը իրացոց նաւերուն մեկնելէն քանի մը օր ետքը, անգղիացոց նաւերն ալ Սալւա գաղերէն: Սիւայն մէկ ֆրէկադ մը մնացեր է անգղիական, որուն տեղը իսկոյն ուրիշ մը գալով, միւսը ղեպի Նիքսոսանդրիա ու Սալւա գաղեր է: Ըսկանացիները գանգաւոր ընելու խաղաղութիւն մը չեն հասներ: Սէհէմէտ փաշան, անոնց գլուխն է եղբիւր ու աղէկ կարգի մէջ զըրեւր է վանոնք: Սէկ գունդ

ԲՆԵԼՄԻՐԱԿԱՆՔ

БЕЛОРУСЬ,

ԲՆՈՒՄՆՈՒԹԻՒՆ :

Պէտք է խոստովանիլ թէ բնութիւնը մարդկային երկու սեռին ալ տրւաւ փոխադարձ սէր մը, ու անոնց միաստորութեանը մէջ զրաւ գերազոյն հաճութիւնը ու աշխոյժ գորով մը: Ըստ եռանդնոտ խթանները՝ որ կիշխեն մարդկային սեռին վրայ, անշուշտ պատճառ պիտի ըլլային որ մարդիք ազատօրէն իրենց հաճոյքը կատարելու համար մէկզմէկ մեղցունեն. գեղեցկութիւնը պատեւ լազօյի առիթ մը պիտի ըլլար, ու անմարաանութեան խնձորը միշտ լստղկան* ձեռքը պիտի գտնուէր: Եայց աս անկարգութիւններուն առջեւ առնելու համար ըսկերական գաշինքը հաստատեց որ ամէն մարդ մէկիկ

*Լսողիկ կամ Լ. Գրորդիսէ, չաստուածուհի սիրոյ,
գեղեցկութեան և հնչողութեան:

ընկեր ունենայ, և թէ անոնց միաւորութիւնը մէկը չի-
կրնայ խռովել: Այս է որ մենք կըսենք ամուսնութիւն .
ու լրատիւները կըսէին “քօնեռօճիում”, լծակցութիւն .
այսինքն երկու անձանց մէկ կապով միաւորիք խաղաղու-
թիւան ու միաբանութեան մէջ ապրելու համար, մէկզմե-
կու վտիտխակի օգնութիւն ընելով իրենց ընկերական
կենսաց ծանրութիւնները թեթեւցընելու . զրոյգ մը եզի-
նման որոնք աշխատասիրութեամբ ու խաղաղութեամբ
բաժնելով իրենց լուծին ծանրութիւնը, գործակից կըլ-
լան երկրին պաղաւտութեանը:

“Վշէկ չէ որ մարդս մինակ կենայ. ծննդոց գիրքը կըսէ, տանք ասոր օգնական մը իրեն նման”։ Այնպէս եւ մարդկային բնութեան մշտնջենադրութիւնը պահանջուող չորասոր որ այդու կին միութեան ըլլային, բայց անանկ ալ անմայակութեամբ կը բարդ որ մարդս մինակ ապրէր։ Այսպէս ինչ որ զգալի տարբերութիւն (էրկին), որոնք ընկերութեան կապած չեն դերդաստանի մը կապով, իրենց անձանց ծաւալութիւնը կը տանին զուրկ ըլլալով ամենակին ընտանիք շնորհալուութենէ, անպատի թուոնին նման առանձնակեանց կեանք մը կը վարեն, անմիթար, անյոյս, առանց

սիրելու թեան ու առանց դատակի : Ինոնք տուն կերթան
բայց մէկը չի կ'այ որ իրենց սպասէ , սրտեբնուն . վրան
խող մը կ'ունենան , ու մէկը չի դնել վրան առողջարար
սպեղանի մը : Իւրեղն իրենց ցաւագին սիրտերնին սփոփել
աշխարհային վիշտերէն , բայց չունին մէկը որ իրենց
գաղտնիքնին յայտնեն . վերջապէս մահուան դուռը
կը հասնին , ու չունին մէկը որ անոնց աչքերը գոցէ . չեն
զիտեր որու ձգեն նախնիքներուն ժառանգութիւնը ու
իրենց աշխատանաց պտուղը : ԲԱԼ գլուխնին քաշած մէկ
տեղ մը առանձնանալով , մարդկային ընկերութենէն աք-
սորվածի մը պէս , չունին ո՛չ հայրենիք եւ ոչ նախանձա-
ւորութիւն մը հասարակաց բարւոյն , պաղ մարդիքներ են
ազգին վրայ ծանրութիւն մը եղած են , որոնք ուրիշ բան
չեն ըներ , միայն թէ բովանդակ ազգին կործանմանը
պատճառ կրկան :

Ինդհակառուկը՝ մարդս ամուսնութեամբ քաղաքացի կըլլայ բարձրագոյն աստիճանի, ընկերութեան գործքերուն խառնուրդով ապագայ բաներուն հետ սերտ կապակցութիւն մը կունենայ: Իր ընտանեացը մէջ նոր ասպարէզ մը ունի, ուր տեղ ճամբարիտ առաքինութեան

մը 2,000 մարդկանց չափ Հալէպ խորհրդեր են, ուս-
կից մէկ մասը Ուրհա պիտի երթայ ու մէկ մասն ալ
Փարսիա :

ԱՆՊՈՒՆ

Անգղիական օրագիրները կը հաստատեն թէ սա
երկրի ամեն կողմն ալ խաղաղութիւնը կը տիրէ
հիմակ, ու բոլոր արհեստագործներն ալ սկսած են
իրենց սովորական գործերուն ձեռք վարեն :

Անգղիայի թագուհին ու փրէնս Բլայքթը մօտեցաւ
Սկոտլանտ գացին :

Ի ծերէք Վրոնիլը կըսէ թէ այս անգամ սոստիկ
հրամաններ խրկուեցաւ Հնդկաստան . խանութար
ու ճիւղապարս գտնուած գունդերուն, Կօղ ու
փօլօք զօրավարներուն իշխանութեանը տակը, հը-
րաման գացեր է որ Կիւնիլի ու Վապուլի վրայ
բարեն :

Կըսէ թէ վէրնիլը գտնի խորհրդովն է
ինչ կերպ որ պիտի պատերազմին այս անգամ :

Օրագիրները առ հասարակ շատ կը բաժնաւորեն
Լորտ Լէյնպօրտը, որ հրաման ըրաւ Բլայքթի
տանէն դուրս հանեց անգղիացի զօրքերը : Լա հը-
րամանը ու անոր ներհակ եղած հրամանն է, կըսեն
պատճառը որ անգղիական զօրքերը գէշ վիճակի մը
մէջ մնացին :

Լեյնպօրտը լրագիրներէն մէկը կը ծանուցանէ,
թէ շատ սարկներէ ՚ի վեր երբէք պատահած չէր
որ Անգղիայէն ասանկ քիչ ապրանք խրկուի Բլայ-
քթի Վրոնիլը, Կահանները : Երբ որ շոգնաւ
մը 250-300 լիւր սթէյլին նուազեցաւ առնէ ապ-
րանքի համար, ասորման օրս շատ աղէկ նուազեց-
թիւն ըրած կըսէ : Երկուստեք ճամբորդնե-
րէն միայն շատ դրամ կ'առնեն շոգնաւորը, որով
հետեւ երթեալութիւն ընողները գրեթէ միշտ բազ-
մաթիւ են :

ԶՄԻՌՆԻՒՆ

18 Սեպտեմբեր :

Երկուշաբթի իրիկուն Պարսկա գեղը յոյն
երկրասարդին մէկը, դանակը իր ընկերին սիրտը

կը թուծին մը կընէ, չի կընար սուտ խօսիլ ու պահել
զինքը կեղծաւորութեան վարագործին տակը : Անի վեր-
ջագէս մէկ ընկեր մը . մէկ սիրելի ստեղծուած մը, որով
իւր տեսակը կը շատցընէ, ու իր երջանկութեան պատ-
ճառն ալ ան է : Ո՛վ է ան կնիկը որ կը տեսնուի քու
տանդ մէջ, ինքը առանին գործքերուն տըւած որ խնայ-
ողութեամբ կը գործածէ տանը բաները . ջանք կընէ որ
ամեն կերպով քու բերած բաներդ պարսպ տեղը չի
վաճակէն ՚ի վատ, անոնցմէ կտոր մըն ալ եկեղծնէ, ու
քու առուտորդ յաջողութեան մէջ պահէ : Ո՛վ է ան
որ դատարկապօրտ կնիկներուն ընկերութեան փուռ
խօսքերը ձգելով ծածուկ դուրս կը լսայ, որ միտիւթուի
կտոր մը հասցի գամ ստակի կարօտ եղող աղքատը, ու
ասանկով քեզի պատիւ տալ ու ողորմած հանել անու-
նըդ : Ո՛վ է ան, եթէ ոչ քու կնիկդ : Թէ որ շատ
մոտցի չես, թէ որ չես կընար քու գործքերդ առաջ
տանիլ, թէ որ չես կընար ըսել Լայա միտնդի պէս, որ
կը ցաւէր թէ չի կընալու է պաւակ թողուլ : « Ես կը թու-
ղում երկու զաւակ, Լեյնպօրտ ու Վանդիլի յաղթու-
թիւնները » : Ուրեմն քու զաւակներդ քաղցը յիշատակ

խօսիլով մահու չափ վերաւորներ է զանի զինեալունի
մը մէջ : Մահապարտը որն որ պաշտպան է, ճը-
ղեր փախեր է . կըսեն թէ, շատոնցմէ խեթ ունէ
նալով իր ընկերին վրայ սա եղեւնագործութիւնը
ըրեւ է :

Սեւեռիքէն կը գրեն :

Լեյնպօրտը թէ Բլայքթի խորհրդէն նաւ մը Գա-
վալի համեմտով որու մէջ ժանտ Խառնէ ընկերած
մը կայ եղեր, սա քաղաքին ալ հաղորդեր է հիւան-
դութիւնը : Թէպէտ և սա լուրը դեռ չի հաստա-
ւեցաւ, լայց սա քաղաքին առողջութեան ատենը
շուտ մը պէտք եղած զուշութիւնները ՚ի գործ դը-
նել տըւեր է, ինչպէս որ ստոյղը խնայել :

Մանասղըի վերջին լուրերը կը ծանուցանեն,
թէ չորս օր շարունակ սատիկ անձրեւ գալով հոն
շատ մեծ վնաս տըւեր է գեղերուն . բանի մը գե-
ղացիներ, աներ, և արմոխքով (զահէթով) լեցուն
շտեմարաններ ջուրը քըշեր սարեր է : Ես կերպ
ստատիկ հեղեղ մը Լարիսա ալ եղեր է . ու կը հա-
տատեն նաեւ, թէ սա կողմերու շուշմայի (սուսամի)
հունձը շատ քիչ և շատ գէշ պիտի ըլլայ սա տա-
րի :

ԳՐԱՆԵՐՈՒՆ ԼՈՒՐՆԵՐ

Պիրմիկհամի օրագրութեան մէջ կը կարդայի :

Ինչպէս ծանուցիւր ենք անցած ամսու 12 ին, Ս-
Խիւնց, առաջնան ժամը 12 ին, իր Հանսալօրդի
բնակութեան 300 աղանի խրկեց Բլայքթի շատ
կողմերը : Ես աղանիներուն մեծ մասը, հասան Բլ-
վէրա նոյն առտուն ժամը 3 ու կէսին . մէկանին ալ
անոնցմէ ետքը, 4 ու կէսին : Պիրմիկհամին ինչ-
ւան Բլայքթ 360 մըն է :

Լորտ նոյեղով առջի հասած աղանիները ժամը
90 մընէն աւելի առած պիտի ըլլան :

Քանի մը ժամանակ է որ մեռաւ Համպուրկի մէջ
Ս . Խաչակ Հարլիի հետեւն գերմանացի հը-
րաններուն եղբայրութեան գլխաւորներէն մէկը,
Տանիմարթայի մէջ ծնած : Բաննին ժառանգ մը

պիտի ըլլան, պատուական դրաններ ու յոյս հայրենեացդ
որսոր քեզմէ ետքը պիտի ձգես : Վաճաճեալ է . կընաս
տալ քու բոլոր վեշտերդ ամուսնոյդ . անիկա միշտ քեզի
համար քաղցր ժպիտ մը ունի երեսը, արցունք աչքը ու
միտիւթաւան խօսքեր՝ բերանը, Գայրաքաճ ևս խա-
րբայ աշխարհքէն . առանձնացիր տանդ մէջ, ընկերդ
քովը, ու վայելէ մէկ ժամի չափ քիչ մը ուրախութիւն,
որն որ ուրիշ արտմութիւններէ վախ չունի թէ վրան
հասնին : Վէշ հիւանդութիւն վրայ եկաւ . քու կնիկդ
քեզի հոգ կը տանի սիրով ու համբերութեամբ, որ ստա-
կով փնտրուես չիս գտնար : Զոգնած ևս ու ցուրտէն փա-
կտընէ ևս . անիկա կը կաղաղուի քու սիրտդ յարմար
կերակուրներով, աղէկ կրակ մը կը պատրաստէ քեզ,
փառ կարած անգամներդ տաքցունելու, Մարիամն է որ
քու չորս դիւ կը կառնայ Բանիի ինչպէս Լա-
զարեթի հիւրին բոլորտիքը, ու կը թափէ զլուրդ վրայ
անուշահոտ նարդոսին իւղը . ոտքերդ կը լըսայ պատուա-
կան իւղով ու մաղերովը կը լըսէ . ո՛վ արդեօք օտար
երկրի մէջ արքայանայ նեղութիւններէն տառապելով
ու անգութ տիրոջ մը նախապիւնները մտիկ ընելով

չի թողուց, ու բոլոր ստացուածքները որ 2 միլիոն
Փրանքի չափ է, մարդասիրական ընկերութիւննե-
րուն ձգեց կտակաւ : Լորտ սա կերպ առատաւարու-
թեամբ մասնակից են նաեւ Բանիլի, Բլայքթի ու
Վրոնիլի քաղցրները :

Ս . Կրէն հաշտեալ օգտաւոր անգղիացի, ու
դաւադիկ գունտ մը կը պատրաստէ, որով կըսէ թէ
Լորտայի մէջ տրտաբոյ կարգի միջոցները, հա-
տարակութեան հանդարտութիւնը ապահովցընելու,
որն որ շարգիտները վրդովել կուզեն, հետաքը-
քըստն ծանուցում մը կուտայ մայրաքաղաքին
չափազանց ժողովրդոցը վրայ : Բրուարձաններն
ալ մէկ տեղ առնելով՝ երկու միլիոնէ կըսէ Լ-
դանտար օրագիրը, բոլոր ժողովուրդին թիւը, ու
ընցմէ քառսուն հազարը գող են, ու քառսուն
հազարն ալ ոչ տուն ունին և ոչ արհեստ : Կը-
սէ նաեւ թէ սա բանին համար հարկաւոր է որ կա-
ռավարութիւնը աչքը չորս բանայ, սա բաղմաթիւ
թափառականներուն վրայ, որոնք թէ որ միտքանե-
լու ըլլան նէ մէկ տեղ, շատ գէշ վիճակի մէջ կը-
նան հասարակայ ապահովութիւնը :

Միջերկրական ծովու մէջ անգղիացոց ունեցած
նաւերուն զօրութիւնն է, մէկ մեծ նաւ 110 թնդա-
նօթով, փոխանորդ ծովաստիտի Ս . () վէնի հրամա-
նատարութեան տակը, որ կը հրամայէ նաեւ ուրիշ
9 նաւի, 78 էն ինչպէս 120 թնդանօթ քաշող, 10
նաւի ևս, 10 էն ինչպէս 50 թնդանօթ քաշող, ու 9
ալ պատերազմի շոգնաւորաւ :

Հաւաքագիր կնիկները մասնաւորապէս եօթը
բանէ շատ կը զոռնանային . 1, տօնախմբութեան
ատեն շատ չի խօսիլ . 2, հրաւերքներու մէջ ան-
կարգ չուտել . 3, առողջութեան ատեն գրի չի
խմել . 4, գաղտնի զրոյց չընել այլ մարդկանցը :

Հաւաքագիր կնիկները մասնաւորապէս եօթը
բանէ շատ կը զոռնանային . 1, տօնախմբութեան
ատեն շատ չի խօսիլ . 2, հրաւերքներու մէջ ան-
կարգ չուտել . 3, առողջութեան ատեն գրի չի
խմել . 4, գաղտնի զրոյց չընել այլ մարդկանցը :

Չէ թէ միայն սիրով խնամք կը տանի, այլ նաեւ վե-
սնանական ջանքով ու դիւցադնական գործքերով բո-
լորովն ինքընեքը վտանգի մէջ կը դնէ, ու կը ջանայ
երբոր հարկ կը լսայ պատիւ, ու կեանքը ու ինչքը
պահելու ան մարդուն՝ որու հետ անգամ մը սուրբ

Հետ 5, տաճարներուն մէջ աչքերնին վեր չի վեր-
ցնել 6, պատուհաններուն բոլոր շատ չի կենալ 7,
առանց իրենց էրկանը տընէն դուրս չելլել :

Միայնակ լահանգի մէջ հրատարակած վեր-
ջին սահմանադրութեանը նայելով, հոնտեղի բոլոր
ժողովուրդին թիւը էր 1840 ին վերջը, 17,062,566
հոգի : որոնցմէ 14,575,353 տղամարդ էն, ու 2,487,213
գերի : Բոլոր ժողովուրդը այսպէս կը բաժնուէր .

Մարդ (Ճերմակ)	7,249,266
Կնիկ մարդ	6,939,842
Մարդ (Ճերմակ և սեւ, ազատ)	186,467
Կնիկ մարդ	199,778
Մարդ (Գերի)	1,246,408
Կնիկ մարդ	1,250,805

17,072,566

Աս թուանշանին մէջն է նաեւ 6,685 խուլ ու համը
5,030 կոյր, 14,521 խեղագոր կամ անմիտ, 3 միլիոն
719 951 այր մարդիկ երկրագործ, 791,149 բանւոր
ձեռագործի գործատուներուն մէջ, 65,255 տղամար-
դանձինք, 20,798 հասակավոր զինուոր, 8,000 մարդէ
բաղկացած բանակի մը համար, 2 միլիոն 313,436
աշխատող գարուստանք :

1830 տարեան սահմանադրութեանը մէջ բովան-
դակ ժողովուրդը 12,866,020 էր՝ ուրիշն տար տար-
ւան մէջ՝ 4,176,546 հոգի է վերցրել է, այսինքն 100
ին՝ 32,66 :

Ասկայն տա առաւելութիւնը հաւատարմաբէս
բաժնուած չէ միայնակ քանքութեան հասանդներուն
մէջ : Երեւելան հիւսիսի վեց նահանգներ միայն
100 ին 15 է վերցրած է . մէջ տեղի չորս նահանգներ
100 ին 26 . հարաւի 8 նահանգներ 100 ին 22 1/2 .
վերջապէս արեւմտեան տասը նահանգներ 100 ին
68 : Վահանգներուն մէջ գերիներուն առաւելու-
թեանը համեմատութիւնը ընդհանրապէս առնելով
100 ին 25 1/2 էր, ու ան նահանգներուն մէջ ուր-
տեղ որ գերութիւն չիկայ, 100 ին 39 էր :

—Միայնակ լահանգաց առեւտուրի ու նա-
ւարկութեան հիմնական վիճակը, 1841 ամին՝ լը-
մնցաւ I սեպտեմբերի, ու ժողովքին մէջ քննուե-
ցաւ : Անկէկ կիմանանք որ Միայնակ լահանգի նա-

ւահանգիստները մոտ շուրջ 7,735 ամե-
րիկացի էր 1,631,909 հոգի քու առնող, 4,548 օտար
նաւ, 738,744 հոգի առնող : Վոյն տարեան Միա-
յեակ լահանգը մոտ լահանգներուն արժէքն էր
127,949,177 թալէր . ու զուրա երաժներունը 106,
382,622, որոնց 15,469,081 օտար բերքերէն կրկին
զուրա երաժներուն զինն է :

Ահա զուրա երաժ ապրանքներուն գլխաւորները՝
բամպակ, 54,330,341 թալէր . ծխախոտ, 12,576,
703 թ . ալիւր, 7,759,946 . ձեռագործ ապրանքներ,
3,122,546 . ոսկի ու արծաթ զրաւ, 2,746,416 . խոզ,
2,621,537 . բրնձ, 2,010,107 :

Աս տարեան զուրա երաժ ապրանքները անցած
տարեաններուն հետ բաղդատելով՝ բոլոր բեռներուն
մաքսը 50,019 թալէր է :

Մոսկա քաղքին ժողովուրդը՝ վերջին սահմանա-
դրութեանը նայելով՝ 350,000 հոգի կը համարէ : Բայն
տարիի չափ կայ որ ձեռագործները ու գործատուն-
ները այնքան շատացան, որ 40,000 հոգի կը հասցը-
նեն հոն տեղի գործատուներուն թիւը : Տարեւ տարի
գործատուներէն երաժ ապրանքներուն զինն գուցէ
քիչէն քիչ 20 միլիոն արծաթի րուպիէ կը հասնի :
Մոսկա բոլոր Ռուսիայի ամեն քաղքերէն էրեւ-
լին սեպտեմբերի, իր բնիկ ճարտարութեանը համար :
Վահանգաց հանգստութիւնը ու բարօրութիւնը որ
անշուշտ կառավարութեանը արժանութիւններէն է,
որ շնորհեց անոնց 1823 տարիէն ի վեր իրենց
ճարտարութեանը համար, այնքան կէվելան՝ որ
այն սղեղաւի անցքերը որ պակաս չէր քաղքին մէ-
ջէն 1812 ին, շատ առնէ է որ բոլորովին անբերելի
եղեր էն :

Միջերկրական ծովը գտնուած Միւրիգայի պա-
տերադմական նաւերուն թիւը հետզհետէ կ'ելլա-
լու վրայ է . մօտեւ ֆրէկադ մըն ալ եկաւ Կոն-
րէս անուանով՝ որ 68 թնդանօթ ունի . մէկ ուրիշ
մեծ նաւ մըն ալ կըսպասէ : Հասարակօրէն այն-
պէս կը կարծուի թէ Միայնակ լահանգներու զեւ-
պանին վէճը՝ Մարդիկ կայսեր հետ, խաղաղութե-
անը պիտի չի վերջանայ : Յիշեալ նաւատորմին
բոմոսորդ՝ մօտեւ մէկը խրկէր է Մարդիկ կառա-

վարութեանը, որ չէ ուզեր ընդունիլ զանի : Բոլոր
համար կըսէ թէ բոմոսորդ հրամանի կըսպասէ որ
թշնամիին վրայ յարձակի իր նաւատորմիկով :

Բրուսիայի թագաւորը ծանրագին ասպար (գալ-
զան) մը շինել տրւած է, որ իր սանին Վիկտորիա
թագուհիին որդւոյն կալէսի իշխանին ընծայ պի-
տի խրկէ : Այս ասպարը ոսկիէ շինուած է, պատ-
ւակն զոհարներով զարդարուած . իր ձեւը բոլորակ
է, ու վրայի պատկերները ամենն ալ քրիստոնէա-
կան հաւատոյ գլխաւոր խորհուրդները կը ձևացը-
նեն : Մէջ տեղը խաչ մը կայ, ու անոր մէջ տեղն
ալ Վիկտորիա պատկերը . խաչին ծայրերը՝ չորս
աւետարանի շնորհներն պատկերը, ու միջոց տեղերն
ալ՝ քրիստոնէական իրեք առաքինութիւնները ձեւա-
ցուցիկ են, Հաւատք, Հոյս և Ահի, և մէջ մըն ալ
Բրդարութեան պատկերը : Վոյն ասպարին վրան
կան նաեւ լուսեղաններուն ընդունելի երկու վար-
դապետութեան նշանները՝ Մկրտութիւն և Հաղոր-
դութիւն : Ապարին ներքին կողմը Վիկտորիա
հետեւն մերոյ կենաց երեւելի անցքերը ձեւացուցած
են, ու վերջին պատկերը՝ կրօնի վերաբերեալ, Հոգ-
ւոյն սրբոյ վերնատան մէջ աւաքելոյ վրայ իջնալն
է : Այսոնցմէ գոտ նկարված են նաեւ կալէսի իշ-
խանին մկրտութեան երեւելի հանգէսները :

Վուրիէ տը Մոնդրեայի մէջ կը կարգադէ :

Սափաք կոչուած շողեխաւի կաթնան Վիկտորիա
երթալու տոներ ճայթեցաւ շինի ու փօքն-Վիկտորի-
մէջ : 120 ճամբորդ կար մէջը . 58ը խողբեցան .
ու 18ը վերաւորեցան, որոնք ետքը Մոնդրեայի հի-
ւանդանոցը խրկուեցան : Հատ ստակ կորուրեցաւ :
Աս շողեխաւի մէջ գտնուող ճամբորդները անգղիա-
յի իւրանապի ու սկոթլանդի պանդուխտներ էին :

—Ուրիշ շողեխաւ մըն ալ Լոնտոն քաղաք Միա-
սուրի (Վիկտորիա) գետին բերանը խորտակեցաւ
շողխով մեքենան ճայթելով . 95 անձինք որը քիչ
ու որը շատ վերաւորեցան . ու իրեք հոգի մեռան :

Մէկ ծաւի բուն մը անցած օգոստոս ամիս մէջ,
Ռաստմանգ շողեխաւէն հանեցին, որ Վիկտորի-
սոյ խրկուի Վ . Վ հարաւորութեան Վիկտորիա

կապով կապեցաւ :—Վիկտորիա՝ Վիկտորիա իմաստաւոր
թագաւորին կնիկը լսելով պատգամաբօսէն թէ իր երի-
կը որ ծանր հիւանդացած էր, պիտի մեռնէր թէ որ ուրիշ
մէկը իր տեղը չի մեռնիր նէ, յօժարակամ յանձնառու
եղաւ մեռնելու :—Մարդիկդ ա՛յ՝ Վիկտոր, երկու անգամ
բանաէն աղատելով իր երկը, նորէն ամիսը նստեցուց :
—Վիկտորա տի Վաստիլիա, ծծեց իր երկանը վերքը որ
թունաւոր սրով մը բացեր էր մահամեղանին մէկը .
վասն զի սարակինոս աղջիկ գերի մը ըսիր էր թէ, իշ-
խանը կը մեռնի թէ որ քաջասիրտ մը չի գտնուի անոր
վերքին թոյնը ծծելու :—Վիկտորիա Կոնստան-
տապաներոյ դարուն երեւելի կնիկներէն մէկը, աղաչան-
քով ու արցունք թափելով աղատեց իր երկանը կեանքը,
որ էր Վիկտորիա փառք Մանֆրոնէ վենետիկներուն
զօրաբաւալը, Լոնտոնէ քիչ քիչ արաբի զբօսն գէմ դա-
ւակցութիւն ընելու համար :—Վիկտորիա Կոնստան-
տապանէն իշխանուհին, տասնիւր տարու էր երբոր
հարսնացուց Վիկտորիա փառք Վիկտորիա Վիկտորի-
ա զուրա, որ թիւն ծեր էր ու ագէղ անձամբ, սակայն կա-
թիկոն սիրով կըսէրէր վնա Վիկտորիա . որ երբոր այրի

մնաց զեւ երիտասարդական հասակին մէջ՝ աշխարհքիս
բոլոր հեշտութիւններէն ձեռք քաշելով իր երկանը սուղը
պահեց ու հաւատարիմ կեցաւ իր առաջին սիրոյն :—Վի-
սանի օրինակներով չէինք կրնար լըմնցնել, թէ որ ու-
ղիկը խօսիլ հոս տեղ կնիկներուն բոլոր վահանական
գործքերը, պատմութիւններէն քաղելով :

Թէ որ կնիկները այսքան կարող եղան ան ժամանակ-
ներուն մէջ որ իրենց կրթութիւնը զեւ անգործ ու ան-
խնամ մնացեր էր, հապա ռքան աղնուական բնաւորու-
թիւններու ընդունակ կըլլան աս դարուս մէջ, որ մաս-
նաւոր հոգ կը տարի վանող գերագոյն ու գոհուրին
ծառայութիւններու արժանի ընելու, այսինքն մայր ըլ-
լալու՝ ու մարդուս հաւատարիմ և սիրալիր ընկեր :—Վի-
կտոր մէկ կնիկ մը պարկեշտ մարդու մը յատկութիւնները
ունի, կըսէր անուանի գաղղիացին Վիկտոր, անոր քով
կը գտնուի այր մարդու ու կնկան վերաբերեալ գովութեան
արժանի գործքերը՝ . ու այս կնիկնք ըսել ընդհանրապէս
հիմնական կնիկներուն համար, որոնք խելով և բարե-
կրթութեամբ հիւստոնի կնիկներէն շատ գերազանցեն :
Վիկտորիա, թէ որ այս կնիկնք երջանկութիւնը՝ սիրոյ

համաձայնութեանը վրայ կը կայանայ, այսինքն սիրել և
սիրիլ հաւատարիմ և սուրբ սիրով, կը համարձակինք
լսելու թէ աշխարհիս մէջ ամուսնական վիճակէն ուրիշ
լաւագոյն վիճակ մը չի գտնուիր բնաւ :

Բայց թէ որ գտնուի նէ անանի մոլի անձ մը, որ յան-
գրդնի աս ըսածներուն ու գէմ կենալ, ասոնց հակառակը
հաստատելով վեց կը կանգնէր սիրալիր ամուսնները՝ որ
սրբազան կապով կապուած են, բարեխնամ մայրերը և
հայրերը որոնք մարդկային վիճակը ամեն բարեքնելով
օրէ օր ծաղկեցնելու վրայ են, զաւակներ մեծցնելով
ստատած պաշտութեան և բարեկրթութեան մէջ . ան ա-
տենը մեր կենաց տառասններուն հետ՝ հիւստած կը-
տենանք երկնային անուշահոտ վարդերը, կը գովենք
լարի և հաւատարիմ ամուսնները, անոնց՝ և բոլոր աղ-
գին երջանկութիւնը :

Ռարգմանեաց
յիտալական, լեզուէ
Հ. Թ. Ս.

